

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

Současná čínská rodina

Klára Justová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Justová Klára

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Současná čínská rodina

Anglický název

Contemporary Chinese family

Cíle práce

Bakalářská práce bude zaměřena na současnou čínskou rodinu. Hlavním cílem práce bude charakterizovat změny postavení rodiny v Číně. Dílčí cíle práce:

- zjistit jaký je model tradiční rodiny v dnešní Číně a jaké jsou jeho hlavní atributy,
- zjistit jaké důsledky přináší čínské společnosti politika jednoho dítěte,
- zjistit jak chápou různé věkové skupiny funkci rodiny,
- srovnat práva a povinnosti rodičů i dětí v Číně a Evropě.

Metodika

Práce bude vycházet především z kvalitativního výzkumu. Kvalitativní data budou rozvíjet a zpřesňovat kvantitativní (především oficiální) údaje týkající se čínských rodin. K výzkumu budou použity metody kvalitativního výzkumu, především dotazníky, ankety a rozhovory se členy čínských rodin z Číny, ale i čínských rodin žijících v ČR. Zdrojem informací budou také vlastní zkušenosti a zážitky z dlouhodobého pobytu v Číně.

Harmonogram zpracování

Studium literatury pro teoretickou část, upřesnění dílčích cílů práce: únor - květen 2014 (2. ročník)

Získávání dat od respondentů pro praktickou část - dotazníky: červen - srpen 2014 (2. ročník)

Vypracování vlastního řešení a zhodnocení výsledků: září - listopad 2014 (3. ročník)

Tvorba finálního dokumentu bakalářské práce: prosinec 2014 - únor 2015 (3. ročník)

Odevzdání bakalářské práce: březen 2015 (3. ročník)

Rozsah textové části

40-50 stran

Klíčová slova

Čína, rodina, manželství, výchova, rodinné vztahy, politika, ekonomická situace

---

Doporučené zdroje informací

TOMÁŠEK, Michal. Dějiny čínského práva. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1190-0.

FAIRBANK, John King. Dějiny Číny. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2010. ISBN 9788074220074.

CHENG, Anne. Dějiny čínského myšlení. Praha: DrahmaGaia, 2006. ISBN 8086685527.

OBUCHOVÁ, Ľubica. Číňané 21. století: dějiny, tradice, obchod. Praha: Academia, 1999, ISBN 8020006419.

Vedoucí práce

Slaboch Martin, Ing. Mgr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2015

Elektronicky schváleno dne 20.10.2014

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20.10.2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma „Současná čínská rodina“ zpracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury, která je uvedena na konci práce v seznamu použitých zdrojů. Tímto dále prohlašuji, že jsem s vytvořením bakalářské práce neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. 3. 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Mgr. Martinu Slabochovi, Ph.D., za cenné rady, vstřícný přístup a ochotu při odborném vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji všem informátorům za jejich čas a ochotu poskytnout mi potřebné názory a informace. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat za podporu při psaní bakalářské práce svým rodičům a přátelům.

Současná čínská rodina

Contemporary Chinese family

Souhrn

Bakalářská práce je zaměřena na současnou čínskou rodinu a problematiku spojenou s politikou jednoho dítěte. Teoretická část je rozdělena do dvou oblastí. První oblast se věnuje tradiční čínské rodině, rodinným vztahům, manželství před zlomovou Kulturní revolucí. Druhá oblast teoretické části podává pohled na čínskou společnost, především na rodinu, po zlomové revoluci a dále je zaměřena na změny ve společnosti, v pojetí rodiny a věnuje se z velké části politice plánovaného rodičovství, známé spíše jako politika jednoho dítěte. V praktické části jsou rozebrány a shrnuty odpovědi obyvatel Číny, stejně jako Číňanů žijících zde v České republice.

Summary

The bachelor thesis is focused on the contemporary Chinese family and the issues associated with the one – child policy. The theoretical part is divided into two parts. The first part focuses on a traditional Chinese family, family relationships, and marriage before the breaking Cultural Revolution. The second part of the theoretical part presents an insight into the Chinese society, especially the family, after the breaking revolution and it is focused on the changes in society, the concept of family and it devotes a its large part to the policy of family planning, better known as the one – child policy. The practical part analyzes and summarizes the responses of the Chinese living in China, as well as Chinese living here in the Czech Republic.

Klíčová slova: Čína, rodina, manželství, výchova, rodinné vztahy, politika, ekonomická situace

Keywords: China, family, marriage, education, family relationships, policy, economic situation

Obsah

Obsah.....	7
1 Úvod.....	8
2 Cíl práce a metodika	9
2.1 Cíl práce.....	9
2.2 Metodika.....	9
3 Teoretická část	10
3.1 Čínská rodina před kulturní revolucí roku 1978.....	11
3.1.1 Tradiční rodina.....	11
3.1.2 Synovská oddanost	14
3.1.3 Manželství.....	15
3.2 Moderní čínská rodina od počátku 20. století	16
3.2.1 Některé zásadní změny	16
3.2.2 Kulturní revoluce	17
3.2.3 Faktory ovlivňující rodinu po roce 1978	18
3.3 Politika otevřených dveří.....	18
3.3.1 Právní úpravy ve vztahu k čínské rodině	20
3.3.2 Politika plánovaného rodičovství.....	24
3.4 Čínská jména a příjmení	30
4 Praktická část	33
4.1 Analýza šetření	33
4.2 Informátoři z Číny	34
4.2.1 Seznámení s informátory	35
4.2.2 Politika jednoho dítěte očima samotných Číňanů.....	36
5 Závěr	45
6 Seznam použitých zdrojů.....	47
6.1 Literatura	47
6.2 Internetové zdroje	48
7 Seznam obrázků, grafů a tabulek	51
8 Přílohy.....	52

1 Úvod

Rodina je považována za jednu ze základních sociálních skupin osob navzájem spjatých manželstvím, příbuzenstvím či adopcí. Pojem rodina má několik možností chápání, záleží na úhlu pohledu. Pro nás je zřejmě nejběžnější představit si rodinu jakožto jednotku, kterou vymezují funkce reprodukční, kulturně výchovné, emocionální a sociálně psychologické. Základními prvky rodiny jsou muž a žena, (otec a matka) a jejich děti. Rozšířená rodina zahrnuje prarodiče a další příbuzné. Tento klasický a nám běžný pohled na model rodiny je téměř po celém světě. Rozlišné je však vnímání rodinných vztahů, práv a povinností rodin nebo začlenění do společnosti. Každý stát, každá země má i jinou politiku, do níž rodinu začleňuje.

Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila rodinu v Číně. Současná čínská rodina je téma pro nás poněkud vzdálené, ale i v několika ohledech blízké. Pro mě je to velice poutavé téma, jelikož rodina v Číně prošla za poslední roky několika znatelnými změnami.

Celkově čínská kultura má dlouhou tradici, kompletně odlišnou od naší české či obecně evropské. Čína je pro nás zemí velice vzdálenou, nejen geograficky, ale i kulturně. Odlišné smýšlení i chápání světa, odlišné touhy a přání obyvatel. Je to země plná fascinujících jevů, krásné přírody, nesmírně milých a vstřícných lidí.

V této práci jsem se zaměřila na porovnání tradiční čínské rodiny a rodiny současné. Dále i na srovnání s českou rodinou. Je až neuvěřitelné, jak vlastně jeden člověk, jedna diktatura dokázala kompletně změnit vývoj věcí. Čína měla problém s přelidněním, a tak došlo k radikálnímu zásahu na podporu redukce obyvatel. Byla zavedena politika omezující volné rozhodování rodičů mít či nemít více dětí.

V teoretické části jsem čerpala z české i zahraniční literatury. Zaměřila jsem se na změny týkající se rodiny v postupu času. Od tradičního pojetí, přes zlomovou Kulturní revoluci, až po dnešní současnou rodinu. Na to navazuje část praktická, kde jsou reakce a názory informátorů, kteří pocházejí přímo z Číny, tedy bezprostředně z prostředí, kde je zavedena politika jednoho dítěte.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je charakterizovat rodinu v Číně, zaměřit se na změny v postavení a vnímání rodiny v minulosti a v době současné, tedy od zlomové kulturní revoluce.

Významná část bakalářské práce se váže k politice plánovaného rodičovství, k velmi zásadnímu postoji čínské politiky zasahující do životů nespočtu lidí.

Dílčím záměrem práce je zjistit, jaký je model tradiční čínské rodiny a jaké jsou jeho hlavní atributy. Dalším cílem je zjistit a porovnat chápání funkcí v rodině různými věkovými skupinami.

Veškeré poznatky o čínské rodině podléhají srovnání s modelem rodiny v Evropě, konkrétně srovnání rodinných vztahů, povinností a celkového náhledu společnosti na rodinu.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena na dvě části, na teoretickou a praktickou. Část první, teoretická, je založena na zpracování analýzy sekundárních dat získaných studiem dokumentů k danému tématu. V této části se metodika opírá o studium odborných knih, článků i online dokumentů zabývajících se Čínou obecně, ale i konkrétně jednotlivými mezníky v historii Číny. V závěru bakalářské práce je uveden celkový seznam zdrojů.

V části druhé, praktické, je především využito kvalitativní metody sběru dat formou techniky polostrukturovaných rozhovorů s informátory. Kvalitativní výzkum se provádí na menší skupině lidí a výhodou je, že průzkumník je v přímém kontaktu s informátorem a může klást otázky týkající se výzkumu. Na základě výpovědí se však nedá výsledky zobecnit na celou populaci. V mojí bakalářské práci jsou informátoři samotní členové čínských rodin žijících v České republice, ale také přímo v Číně.

3 Teoretická část

Předmětem teoretické části je zaměření na postupný vývoj a zásadní změny v chápání čínské rodiny před a po roce 1978, tedy před zlomovou kulturní revolucí a po ní. Tato revoluce měla dopad také na rodinný život. Došlo k politickým i ekonomickým zvratům ovlivňujících rodiny. Především se zavedením politiky plánovaného rodičovství, známé spíše jako politiky jednoho dítěte.

Čínská rodina je ve společenském a kulturním začlenění odlišná od západní především tím, že je založena více na kolektivistické tradici a dbá na společenské a osobní vztahy. Zatímco rodina v západním moderním světě, tedy i u nás v Evropě, je brána spíše jako individualistická společnost založena na autonomii jedinců. V čínské společnosti má určitý význam skupina, jakožto jednotka, do které jedinec patří. Hlavní jednotkou – skupinou, poskytující jedinci ochranu a vytvářející identitu, je právě rodina. Rodina nesla v minulosti také hlavní zodpovědnost v rámci místního politického života. V čínské společnosti se neočekává prosazování vlastních názorů či zájmů, názor větší skupiny má větší hodnoty.

Obecně platí, že čínskou rodinu tvoří manželský pár a jejich děti. Existují však také velké rodiny, tvořené třemi i více generacemi. Ruku v ruce s rozšiřováním osobní svobody převažuje nyní trend malých rodin, tvořených pouze bezprostředními příbuznými.¹

Mnoho Číňanů, především rolníků žijících mimo větší města, dodnes žije v primitivních podmínkách, jejich příbytky často postrádají luxus prostoru, pohromadě žije i několik generací ve stísněných prostorách. I přes nedostatek luxusu vedou rodiny velice civilizovaný život. „Umožňují jim to společenské instituce, které provádějí každého jedince jednotlivými stádii a proměnami jeho existence v souladu s hluboce zakořeněnými vzory chování.“ (Fairbank, 2010)². Instituce a vzory chování se v Číně řadí k nejstarším dosud živým společenským jevům na celém světě.

---

¹ MINISTRY OF COMMERCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA [online]

² FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*, s. 35.

3.1 Čínská rodina před kulturní revolucí roku 1978

Čínská rodina si po mnoha století uchovávala svoji stabilní strukturu, pro kterou bylo charakteristické hierarchické uspořádání vztahů a typický patriarchální model. Podřadné bylo postavení žen a byla také zřetelně vnímána odlišnost v genderových rolích. Tento model byl jeden z nejvýraznějších rysů také dynastie Qing (1614 – 1911), s jejímž pádem nastala doba radikálních změn.

Tradiční čínská společnost byla úzce spojena s konfuciánskou naukou, díky které se věřilo, že správně organizované rodinné vztahy mají vliv na udržování politického a společenského řádu v zemi. Konfucianismus má veliký význam na vývoj čínské civilizace až do dnešní doby 21. století.³

3.1.1 Tradiční rodina

V rodině byl rozlišován systém uspořádání rodinných vztahů, na které se vázaly jednotlivé povinnosti vyplývající z jejich pozic, jelikož byla akceptována autorita starších a poslušnost mladších.

Obrázek 1: Čínská rodina u večeře, r. 1953

Zdroj: http://news.xinhuanet.com/english2010/photo/2011-10/06/c_131176993_21.htm

³ Konfucianismus – čínský filosofický směr založen na učení mudrace Konfucia; systém sociálních a náboženských myšlenek

Počet osob v rodinách se lišil. Záleželo na životních podmínkách místa, kde rodina žila. Nedostatek půdy, tím i jídla, více nemocí, hladomor, to vše ovlivňovalo velikost rodiny žijící pospolu. Obecně se traduje, že čínská rodina byla velká, několik rodin ženatých synů, prarodiče i ostatní příbuzní dohromady, avšak taková rodina nebyla příliš častá a takové soužití si mohli dovolit jen ti nejbohatší. Klasická rolnická rodina čítala čtyři až šest osob.

Obrázek 2: Čínská rodina, začátek 20. století

Zdroj: <http://www.ci4tcm.com/events/china-in-the-last-century-a-humanistic-photo-exhibition/>

Nejvyšší postavení zastával otec. Byl považován za absolutního vládce majícího kontrolu nad rodinou, nad využitím majetku či jiných příjmů. Měl také absolutní slovo v rozhodnutí o sňatku dětí. Podle zákona mohl otec dokonce své děti prodat do otroctví či je také zabít, pokud jednaly proti dobrým mravům.

K těmto situacím ve skutečnosti příliš nedocházelo, jelikož čínští rodiče své děti velice zbožňovali a navzájem se chovali velmi uctivě.⁴

Příbuzní z otcovy strany byli bráni jako přímí a upřednostňovaní před těmi ze strany matky, ti byli považováni za nepřímé.⁵

⁴ FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*, s. 36

⁵ SHENG, Xuewen. *Chinese Families. In Handbook of world families*, s. 114.

Konfucianismus definuje 5 základních vztahů ve společnosti (tzv. *wulun*). Dle významnosti se jedná o vztah mezi vládcem a poddaným, otcem a synem, starším a mladším bratrem, mužem a ženou, mezi přáteli.

V rodinných vztazích by měla být vyjadřována úcta a poslušnost k manželovi, otci či staršímu bratrovi. Za nejdůležitější je považován vztah otce a syna, nazýván synovskou oddaností (tzv. *xiao*).⁶ Všechny vztahy musí být založeny na důvěře a spolehlivosti.

Patrná byla nadřazenost starších nad mladšími, ale také mužů nad ženami. Se ženou nebylo zacházeno nejlépe, na venkově byly téměř všechny negramotné bez práva na vlastní majetek. Sňatek jim byl dohodnut rodiči, bez lásky či vlastní možnosti volby. Po svatbě se stávaly podřízenými v rodině manžela. Očekávalo se od nich především přivést na svět syna, mužského dědice. Pokud se tomu nedařilo, mohla být mužem dokonce zapuzena.

Obrázek 3: Bohatá čínská rodina na konci 19. století

Zdroj: <http://intchinesecorner.com/wp-content/uploads/2012/09/Chinese-public-official-and-family.jpg>

---

⁶ CHENG, Anne. *Dějiny čínského myšlení*, s. 60.

Toto chápání ženy jako méněcenné pramení z vnímání dvou prvků, jinu a jangu. „*Jin přísluší všemu ženskému, tmavému, slabému a pasivnímu. Jang naopak je vlastností spojovanou s mužským pohlavím, se světlem, silou a aktivitou. Muž a žena jsou sice oba stejně důležití a vzájemně se doplňují, ženě však byla od přírody přisouzena pasivita.*“ (Fairbank, 1998) ⁷.

3.1.2 Synovská oddanost

Synovská oddanost je jedním z klíčových a zásadních pojmů v čínské kultuře. Tento koncept slouží k definici naprosto ideálního vztahu mezi rodiči a dítětem a staví tedy rodinu do centra čínského etického světonázoru. ⁸

Synovská oddanost dokonce zakládá politický vztah mezi panovníkem a poddaným, jelikož stejně jako syn odpovídá oddaností a láskou k otci, tak i poddaný svému vladaři. Od těchto vztahů dále vycházejí další typy vztahů, nejen rodinných, ale i společenských. ⁹

Kniha synovské oddanosti je jednou z několika kanonických knih konfuciánského korpusu. Hlavními tématy jsou samotná synovská oddanost a výchova. Výchova je spatřována jako důležitý prvek k pěstování oddanosti. Synovská oddanost je v textu definována jako základ mravnosti, základní hodnota. Nastolení oddanosti vede k rodinné harmonii a mezigenerační solidaritě, což je bráno jako přirozená reakce dítěte na lásku rodičů.

Povinností syna je starat se o rodiče stejně, jako pečovali oni o něj, když byl dítě. Zahrnovat je láskou a péčí, starat se o ně v dobrém i zlém. Jeho úkolem je přenést a rozšířit slávu na jeho potomky, na budoucí pokolení a tím zviditelnit i jeho rodiče. ¹⁰

---

⁷ FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*, s. 37.

⁸ CHAN, Alan Kam-leug and TAN, Sor-hoon. *Filial piety in Chinese thought and history*, s. 1

⁹ CHENG. *Konfuciova sázka na člověka. Global 21* [online]

¹⁰ ZÁDRAPA, Lukáš. *Mistr Ceng: Kniha synovské oddanosti*, v LOMOVÁ, Olga. *Ach běda, přeběda! oplakávání mrtvých ve středověké Číně*, s. 259.

3.1.3 Manželství

Svatba byla brána za jeden z nejdůležitějších a zároveň nejnákladnějších obřadů v tradiční společnosti v Číně. Bývala organizována především rodiči, kteří sňatek ve většině případů sami domluvili a partnera pro svého potomka vybrali na základě socioekonomického statusu rodiny. Nebyly neobvyklé ani zasnuby nezletilých dětí, kdy se dívky zaslíbily perspektivní rodině.¹¹

Po svatbě nevěsty odcházely ze svých rodin do rodin manžela, kde se stávaly novou pracovní silou s nutností projevovat oddanost a poslušnost nejen vůči manželovi, ale také jeho rodičům.

V minulosti byly významné také dohazovačky. Pokud se mladík zamiloval do nějaké dívky, rodina si najala dohazovačku, aby do rodiny dívky nosila dary a přání mladíka. Naléhala na rodiče dívky, aby nabídku sňatku přijali.

„ Byla-li nabídka přijata, následuje další krok a tím je dotaz na jméno, datum narození obou mladých lidí. Je-li vše v pořádku z hlediska horoskopů, pokračují zasnuby dalším předepsaným krokem. “ (Čínská encyklopedie: China ABC)¹²

Jelikož největším přáním muže, a jeho rodiny, bylo v té době mít za každou cenu syna, byla povolena polygamie. Ta zvyšovala pravděpodobnost, že se syn, pokračovatel rodu, opravdu narodí.

Manželství mohlo být ukončeno pouze výjimečně, a to na žádost manžela, žena o rozvod požádat nemohla. V případě úmrtí manžela, kdy se ze ženy stala vdova a tím klesla na dno společnosti, byla poté vnímána jako přítěž pro rodinu, nemohla se již znovu provdat a většinou záleželo na rodině, jak s ní dále naloží.¹³

---

¹¹ ROWE, William T. *China's last empire: the great Qing*, s. 105.

¹² Svatební zvyklosti v Číně. *Čínská encyklopedie: China ABC* [online]

¹³ DILLON, Michael. *Contemporary China: an introduction*, s. 122.

3.2 Moderní čínská rodina od počátku 20. století

Politické a kulturní změny zapříčinily dopady také na rodinný život. Rodiny se musely přizpůsobovat novým podmínkám nastoleným politickým režimem.

Zásadní a radikální změny v čínské společnosti se projevovaly již od poloviny 19. století s příchodem západních mocností. Dalším zlomovým bodem byl pád dynastie Qing roku 1911, pád císařství, které vedlo k nastolení republiky.

Po občanské válce, která propukla po druhé světové válce a skončila roku 1949, převzala moc Komunistická strana Číny v čele s Mao Ce – Tungem. Maoistický režim vyvrcholil v letech 1966 – 1978 Kulturní revolucí. Po smrti Mao Ce – Tunga se roku 1978 dostal k moci Deng Xiaoping s vizí přiblížení se modernímu světu, nastala modernizace ve všech oblastech společnosti a současně posilovala také ekonomika.

3.2.1 Některé zásadní změny

S pádem feudálního císařství byly zrušeny zároveň císařské zákony vztahující se k tradiční rodině. Vliv Západu, příchod nových myšlenek svobody a práv, byl inspirací pro ženy k odmítnutí jejich tradičních rolí a podřízenosti v rodině.¹⁴

Rozvoj vzdělání, možnost vzdělání také pro ženy, moderní tisk a mnoho dalších faktorů formovaly nové myšlenky o rodině, o výchově, o postavení žen ve společnosti.

Komunistický režim, jako i jinde ve světě, rušil vše tradiční. Žádal věrnost jedince nejen rodině, ale především ke státu. Reformy směřovaly k budování průmyslové společnosti podle socialistického vzoru.

V květnu roku 1950 nastala zásadní změna v oblasti rodinného života, a to s vyhlášením nového Zákona o manželství (tzv. *Hunyin fa*), rušícího tradiční formu manželství. Například bylo zakázáno sjednávat svatbu třetí osobou, což v Číně představovala většinou matka či otec, dále zákaz dětských sňatků či polygamie. Zavedeno bylo tedy monogamní manželství založené na svobodném rozhodnutí. Pro chlapce byl věk umožňující manželství zvýšen na 20 let, pro dívku na 18. Nově zákon umožnil ženám požádat o rozvod ba dokonce i vdovám se znovu provdat. Nestal již samotný obřad, ale byla zavedena povinnost registrace na příslušném úřadě.

---

¹⁴ YANG, C. *The chinese family in the communist revolution*, s. 11.

Obecně bylo toto období zlomové pro rodinný život, který se posunul od tradičního pojetí rodiny k poměrně modernímu postoji a chápání světa. Částečně to mělo dopad i na hierarchii vztahů, rozpadalo se povyšování starších nad mladšími či mužů nad ženami. Ženy získaly podstatně lepší postavení, participovaly se do výrobních odvětví, přispívaly k rozvoji služeb.¹⁵

3.2.2 Kulturní revoluce

Čínská kulturní revoluce, plným názvem Velká proletářská kulturní revoluce, byla velice extrémní politická kampaň velkého vůdce Mao Ce – Tunga, jejíž důsledky jsou v Číně patrné dodnes. Oficiálně byla rozpoutána mezi lety 1966 – 1969, ve skutečnosti však trvala až do smrti Mao Ce – Tunga, tedy do roku 1976.

Vyhlášení procesu této revoluce se datuje do srpna roku 1966, kdy bylo na shromáždění výboru Komunistické strany Číny stanoveno 16 hlavních bodů směřujících k posílení a rozvoji socialistické revoluce v Číně. Celkově kampaň byla zaměřena proti starému myšlení, obyčejům, návykům a souhrnně kultuře. Současně lehce skrytě byla namířena proti ostatním politickým špičkám a buržoazii.¹⁶

Kulturní revoluce měla zapříčinit změny ve společnosti a přispět k její modernizaci. Jednalo se o provádění převratů ve prospěch komunismu. Na Maův pokyn vznikly tzv. Rudé gardy, skupinky mladých militarizovaných lidí, vytvořené za účelem zničení Maových nepřátel a šíření jeho myšlenek. Jejich působení připravilo o život několik milionů lidí. Ničily také památky a kulturní symboly, které dostatečně neplnily představy komunistů (jednalo se v zásadě o tradiční čínské umění).¹⁷

Mao Ce – Tung byl považován za bezmezného vladaře, rostl a posiloval jeho Kult osobnosti. Jeho několik stovek výroků a projevů vyšlo roku 1964 v publikaci nazvané Rudá knížka. Publikace se stala v té době prakticky jedinou povolenou literaturou, kterou měl za úkol studovat každý Číňan. Svoboda psaní byla omezena, autoři se museli striktně řídit danými zásadami, a tak jen velmi málo z nich mohlo svá díla publikovat.

---

¹⁵ YANG, C. *The chinese family in the communist revolution*, s. 18.

¹⁶ The Cultural Revolution. *Internet Archive* [online]

¹⁷ OSTŘÍŽEK, J. *Čína ve dvacátém století do roku 1989*. Mendelova Univerzita Brno [online]

Důsledky revoluce byly pro čínské obyvatelstvo enormní. Ohromné ztráty na životech, velké škody na kulturním dědictví, rozvrácená ekonomika, školství založeno pouze na myšlenkách jejich vůdce a i ve všech dalších ohledech panoval chaos.

Po Maově smrti v září roku 1976 nastala éra postupného otevírání se Západu. Roku 1981 bylo toto barbarství naplno odsouzeno, ovšem děsivý rozsah tragédie vláda neuznala nikdy.¹⁸

3.2.3 Faktory ovlivňující rodinu po roce 1978

Zásadní vlivy na čínskou rodinu ze strany státu jsou veřejné politiky: politika otevřených dveří, politika jednoho dítěte, změny v manželském zákoně z let 1980 a 2001 a bytová privatizace od roku 1997. Zároveň na rodinu působil rozvoj ekonomiky, vlivy migrace a globalizace.

3.3 Politika otevřených dveří

Politika otevřených dveří, původně nazývaná jako „čtyři modernizace“, patří do reforem iniciovaných vůdcem Dengem Xiaopingem, který se po roce 1978 snažil Čínu modernizovat a začlenit do globalizovaného světa. Pod souhrnné označení této politiky spadá řada reforem a samotných politik. Hlavními zájmy byl rozvoj průmyslu, techniky, vědy, zemědělství a zdokonalení obrany (armády).¹⁹

Rozvoj v technice, ekonomii, zemědělství i všude jinde, znamenal vytvoření nových pracovních postů. Především v zemědělství bylo rolníkům umožněno podnikat, čímž se jejich možnosti změnili a přinesli jim pozitiva. Právě v tomto oboru bylo zaměstnáno nejvíce pracovníků. Otevřela se také možnost zahraničního obchodu, navazování kontaktů s okolními státy, především s USA začaly být posilovány vztahy.

Politika otevřených dveří vycházela z poznání, že se ekonomika může rozvíjet pouze při přísunu technologie a kapitálu ze zahraničí.²⁰ Přísun investic od okolních států přispěl k rozvoji hlavně lehkého průmyslu.

---

¹⁸ ZDEŇKOVÁ, Veronika. *Kulturní revoluce - proč o ní dodnes Číňané nemluví nahlas?*. ČÍNSKY.cz [online]

¹⁹ QUACH, A.S. and ANDERSON, E. A. *Implications of China's Open-Door Policy for Families: A Family Impact Analysis*, s. 1090.

²⁰ FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*, s. 449.

Touto politikou se Čína zvedla ze dna chudoby až na přední příčky ekonomických velmocí světa. Zároveň díky přímému kontaktu s jinými koncepty, byla společnost v Číně na vzestupu i v ohledu společenského života, vzdělanosti a celkově stylu života.

Nebyly prováděny žádné výzkumy zaměřující se na rodiny, avšak lze předpokládat, že se zlepšením ekonomické situace země začal též zlepšovat finanční stav rodin. Od chudoby rodinám pomohla také expanze turismu, která se vedle ekonomiky začala více rozšiřovat, což vedlo k zaměstnání více lidí.²¹

Podle Fowlera se rodiny přizpůsobily tamější situaci a ekonomickému rozvoji tím, že začaly více investovat, například do stavby domu či investicemi do spotřebního zboží.

Západní vlivy měly dopad i na myšlení lidí, kteří se začali soustředit více na individualitu, čímž začali více investovat do svých vlastních ambic, plánů a zájmů, než do zájmů rodiny.²² Odtud pramení oslabení rodinných pout zastíněných osobními zájmy jednotlivců. Začalo docházet například i k narušení rodinných vztahů, a to z důvodu častého stěhování členů rodin do měst, především za prací a lepšími životními podmínkami. Situace nabídla práci také pro ženy, což znamenalo, že již nemusí být pouze v domácnosti, ale mají možnost se zapojit do finančního zabezpečení rodiny. Došlo tedy k opět dalšímu „postupu“ žen na společenském žebříčku, získaly možnost vzdělávání se, přístupu k lepším pracovním místům apod.

Politika otevřených dveří ve vztahu k rodině přinesla poměrně významné změny, co se týče již zmíněného postavení žen či celkově přispěla ke zvýšení úrovně života, k transformaci tradičních rodin, kde byly některé hodnoty nahrazeny po vzoru západních kultur. Změnilo se sociální prostředí ovlivňující rodiny až do dnešních dní.²³

V jedné studii Shek poznamenává, že s těmito reformacemi došlo k objevení tří hlavních vlivů týkajících se změn v rodinách. Rodiče snížili svá očekávání v ohledu na zabezpečení jejich dětí, došlo ke změně genderových rolí v manželství a také se rodina začala více soustředit na dítě.²⁴

---

²¹ QUACH, A.S. and ANDERSON, E. A. *Implications of China's Open-Door Policy for Families: A Family Impact Analysis*, s. 1091.

²² FOWLER, Aubrey et. al. *Public Policy and the Changing Chinese Family. In Contemporary China: The Past and Present as Prologue for the Future*, s. 348.

²³ QUACH, A.S. and ANDERSON, E. A. *Implications of China's Open-Door Policy for Families: A Family Impact Analysis*, s. 1094.

²⁴ SHEK. *Chinese Family Research: Puzzles, Progress, Paradigms, and Policy Implications*, s. 277.

3.3.1 Právní úpravy ve vztahu k čínské rodině

Úprava právního systému byla nutnou reakcí na změny ve společnosti a na zavedené transformace a změny v systému. Současná podoba čínské rodiny je formulována řadou zákonů a jejich změn.²⁵

V Číně se za jádro rodinného práva považují tři aspekty zaměřené na manželství, rozvod a reprodukci. Hlavním pramenem právních předpisů upravujících v Číně manželství, rodinné vztahy, rozvod, péči o dítě či majetek, je Zákon Čínské lidové republiky o manželství z roku 2001, dále Předpisy upravující registraci manželství s platností od roku 2003.

System zákonů sociální ochrany čítající současně Zákon o ochraně práv a zájmů starších z roku 1996. Interpretace Nejvyššího Lidového soudu k přepracovanému Zákonu o manželství, z roku 1998 a také úprava Zákona o adopci. Práva žen jsou ustanovena v Zákoně o ochraně práv a zájmů žen, který prošel revizí v roce 2005. Dále Zákon o ochraně nezletilých z roku 2006, Zákon o ochraně postižených, který vešel v platnost již roku 1991. V neposlední řadě poměrně diskutovaný zákon, platný od roku 2002, Zákon o plánovaném rodičovství.²⁶

Problematika rodiny v Číně je značně rozsáhlá a týkají se jí či do ní zasahují i další předpisy a zákony, tyto výše uvedené jsou základními a přímo se vztahujícími k čínské rodině.

---

²⁵ PALMER, Michael. *Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction*, s. 676.

²⁶ PALMER, Michael. *Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction*, s. 678.

a) Manželství

„Vzhledem k tomu, že manželství je prvním krokem pro vznik rodiny, jakákoliv změna v základním konceptu manželství a v procesu jeho naplnění ovlivňuje celý charakter instituce rodiny.“ (Yang, 1984) ²⁷.

Přímou změnou rodiny jsou nově ustanovené zákony a předpisy, zmíněné výše. Došlo k přechodu od tradičního modelu a pojetí rodiny. Omezily se či zcela zrušily rituální obřady, rodiče přestali mít vliv na výběr partnera pro dítě a sňatek již také nedomlouvají. Zrušily se také dětské sňatky. Dříve sňatek nesloužil k založení nové rodiny, ale k rozšíření již stávající. Žena po svatbě odcházela do rodiny manžela, kde se stala prakticky bezvýznamnou součástí, která měla za úkol pouze přivést na svět mužského potomka. Tolerována byla též polygamie a konkubinát.

V současné době je v Číně zakázáno domlouvat sňatky třetí osobou, tedy rodiči. Také by neměli zasahovat do výběru partnera potomka, jelikož je nově definováno, že systém manželství je založen na svobodné vůli partnera, monogamii a rovnosti mezi mužem a ženou. ²⁸ Zde je patrný veliký rozdíl od tradičního pojetí rodiny, a to právě v rovnosti muže a ženy, jakožto rovnocenných partnerů, kteří si musí být věrni a respektovat se. K tomuto se také vztahuje monogamní povaha manželství podporující právě rovnost manželů.

Dříve se manželství uzavírala v poměrně nízkém věku snoubenců, nyní se věk zvýšil a podle statistik z roku 2010 byla průměrná věková hranice uzavření prvního manželství zjištěna u mužů 24 let, u žen 22 let. ²⁹ V porovnání s Českou republikou se můžou věkové průměry pro první manželství v Číně jevit stále jako nízké, jelikož u nás k roku 2011 byl průměrný věk mužů 32 let a 30 let u žen. ³⁰

Dříve, jak již bylo zmíněno, fungovaly tzv. dohazovačky, které vedly jednání mezi stranami (mezi rodinami chlapce a dívky). Dívčím ani nebylo dovoleno vidět svého nastávajícího dříve, než v den svatby. Nyní je to naopak. Dívky samy mohou jít do rodiny chlapce a informovat se například o jeho finanční situaci. I do dnes záleží, zda se jedná o sňatek ve městě či na venkově.

---

²⁷ YANG, C. *The chinese family in the communist revolution*, s. 22.

²⁸ Marriage Law of the People's Republic of China [online].

²⁹ World Marriage Data [online].

³⁰ Český statistický úřad: *Sňatečnost* [online].

Bývá zvykem, že svatba nese symbolickou barvu – červenou. Avšak v moderní době jsou častěji šaty nevěsty bílé, po vzoru západu.³¹

V tradiční rodině stačilo k uzavření manželství provést příslušný obřad, nyní musí být pár registrován na příslušném úřadě, a na základě smlouvy dostane manželský certifikát. Stejně jako v evropském modelu, není možné uzavřít sňatek, pokud je jeden z partnerů již v jiném manželství, nemohou být oddáni příbuzní až do třetí generace a také pokud je osoba nezpůsobilá k uzavření sňatku. Dle Palmera, 2007: „*Neregistrovaná manželství mezi stranami, kdy alespoň jedna z nich nedosáhla požadovaného věku, bylo rozšířeným problémem v post – maoistické Číně, který souvisel nejen s udržováním tradičního pojetí manželství jako rodinné záležitosti související spíše s obřadem než s registrací, ale také se společenským tlakem k uzavírání brzkého manželství a rodičovství.*“³²

Dodatečně je také možná registrace manželství pro dosud neregistrované páry, dle Předpisů o registraci manželství z roku 2003. Je tomu činěno z důvodu, aby bylo zaručeno svobodné manželství, a byla chráněna práva a zájmy obou stran v souladu se zákony.³³

Pokud manželství nespĺňuje požadavky stanové zákonem – nedostatečný věk, rozhodnutí pod nátlakem, apod., může být prohlášeno za neplatné. Také v situaci, kdy je manželství vynucené, může poškozená strana požádat o zrušení vztahu do jednoho roku od svatby. Tímto opatřením se zvýšila a posílila práva žen.³⁴

Změna od tradičního pojetí manželství je tedy patrná v mnoha ohledech. Zrušením polygamie, konkubinátu, dětských sňatků, domlouvání svateb rodiči apod. nastal v tomto směru společenského života veliký obrat po vzoru západu. Vztah muže a ženy dostal rovnoprávnosti, nikdo není ve svazku považován za nadřazenějšího či významnějšího.

---

³¹ Čínská encyklopedie: China ABC. *Svatební zvyklosti v Číně*. [online].

³² PALMER, Michael. *Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction*. The China Quarterly [online]. 2007. ISBN 978- 0- 521- 71929- 2, s. 678.

³³ Tamtéž, s. 678.

³⁴ Tamtéž, s. 680.

b) Rozvod

Jak je zde již uvedeno, ženy neměly prakticky žádnou možnost nechat se rozvést, bylo tomu z důvodu, že pro tyto situace neexistovaly žádné instituce, které by to umožňovaly. Pro ženy byla nespokojená manželství utrpením, strádaly a se svým osudem se musely smířit. Pakliže bylo manželství rozvedeno, na žádost muže, či v případě, že žena ovdověla, dostala se na dno společnosti. V případech, kdy již měly děti, nemohly si je s sebou vzít, stejně jako rodinný majetek. Po rozvodu ženám zůstaly pouze věci osobní.³⁵

Zlomový pokrok v tomto směru nastal roku 1930, kdy Národní vláda sepsala zákon umožňující rozvod. Komunismus rozvinul a stanovil nový koncept, který se stal součástí samotného Zákona o manželství (z roku 1950), potvrzeného poté i v roce 2001. Zákon umožnil a usnadnil rozvod ženám. Pokud si rozvod přejí oba, obrátí se na příslušný úřad, kde se registruje manželství. Podávají žádost, dohodu, podobnou té registraci manželství.

V případě jednostranného zájmu o rozvod začíná soudní proces, který rozhodne. Může ovšem dojít k několika situacím, kdy je rozvod schválen bez procesu – když se jedna strana dopustí bigamie; v důsledku nedostatku vzájemné náklonnosti (manželé spolu nežijí minimálně dva roky); když se jedna strana chová násilnicky či zanedbává výchovu a péči členů rodiny; v případě kdy se jeden z manželů dopouští gamblerství, požívá drogy a nemá zájem o léčbu ze závislosti.³⁶

Významně jsou chráněna práva žen. Muž kupříkladu nesmí zažádat o rozvod, pokud je manželka těhotná a zákaz trvá do jednoho roku dítěte. V těchto situacích ovšem může o rozvod zažádat žena, je – li to nezbytné, může být jednáno také o žádosti manžela. Pokud je ve vztahu dítě, jedná se samozřejmě i o svěřeni do péče. Druhá strana, které potomek není svěřen, je povinna hradit náklady spojené s výchovou dítěte. Stejně tak se jedná o majetku a dluhách, o kterých se dle spravedlnosti a konkrétní situace rozhoduje.

---

³⁵ YANG, C. *The chinese family in the communist revolution*, s. 64.

³⁶ Marriage Law of the People's Republic of China [online].

Dle Palmera stojí rozvod za změnou také v právním systému Číny. „V důsledku snížení zájmu mladých lidí setrvat v nešťastném manželství a také s ekonomickým rozvojem a zlepšením jurisdikce, vzrostl počet rozvodů z 3% až na 20% ke konci 90 let.“³⁷ Počet rozvodů stoupá, jelikož to partneři vidí jako snadné východisko k ukončení manželských problémů.

Povolení rozvodů pro ženy je jedním z faktů posílení práv žen a humanizace čínské politiky. Je vidět ochrana jedince a mateřství je chápáno jinak než v tradiční rodině. Pohled na právní koncepci inklinuje nově ke spravedlivosti, volnosti a svobodě.³⁸

3.3.2 Politika plánovaného rodičovství

Historické pozadí

Hlavním cílem a úkolem každého manželství je, nejen v Číně, ale i všude jinde, především založení rodiny. V této oblasti reprodukce je v Číně velice znatelný zásah státu do rodiny, a to díky zavedení politiky plánovaného rodičovství (tzv. politiky jednoho dítěte, *Ti – chua šeng – jü čeng – cche*). Tato politika, ustanovená v Zákoně o populaci a plánovaném rodičovství, změnila kompletně tvář rodiny a současně i společnosti.

Zavedení tohoto razantního opatření bylo zapříčiněno rychlým nárůstem čínské populace, který se od 19. století nezastavil a rapidně nabýval. Například za období vlády Mao Ce – Tunga počet obyvatel Číny výrazně narostl – mezi lety 1950 až 1970 vzrostl počet z 540 milionů na 850 milionů, což Mao spatřoval jako velikou sílu ve smyslu kvalitní obrany proti Spojeným státům a Sovětskému svazu.³⁹ Tento fakt nebyl ovšem přijatelný z pohledu hospodářského rozvoje, jelikož se mělo za to, že přírůstek obyvatel tento rozvoj zpomaluje, čímž se snižuje životní úroveň a zároveň způsobuje špatné životní podmínky. Ze zmíněného důvodu byla zavedena tato politika prosazující pouze „jedno dítě na jeden pár“, aby se snížil počet obyvatel.

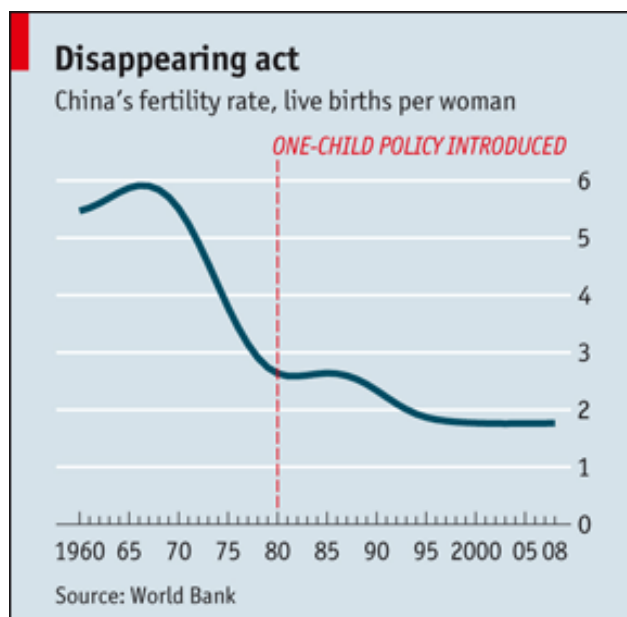
³⁷ PALMER, Michael. *Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction*, s. 682.

³⁸ SETTLES, Barbara and SHENG, Xuewen. *The one child policy and its impact on chinese families*, s. 10.

³⁹ HESKETH, Therese Ph.D., WEI XING, Zhu. *BMJ. The one child family policy: the good, the bad, and the ugly* [online].

Graf 1: Vývoj počtu dětí na jednu ženu

Zdroj: <http://www.china-mike.com/chinese-culture/society/one-child-policy/>

Zavedení politiky jednoho dítěte předcházela kampaň s hesly „později, déle, méně“, která ovšem na čínské obyvatelstvo dojem neudělala. Proto byla od září 1980 uzákoněna již úplná podoba této populační politiky.⁴⁰ Populační program také podporoval dostupnost antikoncepce a potratů, čehož do té doby nebylo možno dosáhnout, antikoncepce se do země dovážet nemohla.⁴¹

Později (po roce 1984) se zákon začal lehce měnit ve prospěch rodin na venkově, a to tak, že bylo jim povoleno mít druhé dítě, v případě, že první se narodila dcera. Bylo také nahlíženo, zda mají rodiče sourozence či nikoliv. Souhrn změn se poté promítl a zakotvil v Zákoně o populaci a plánovaném rodičovství mající platnost od 1. září 2002.⁴² Ke změnám docházelo velmi pomalu.

Pro rodiny mající pouze jedno dítě stanovila politika značné výhody v podobě nároku na placenou mateřskou dovolenou ženám, větší naděje na získání lepšího bytu pro rodinu či navýšení platu. Naproti tomu byly zavedeny sankce pro ty rodiny, které zákon porušily.

⁴⁰ GREENHALGH, Susan. *Just one child: science and policy in Deng's China*, s. 31.

⁴¹ University of Delaware - Human Development and Family Studies. *The one child policy and its impact on chinese families* [online]

⁴² GREENHALGH, Susan. *Just one child: science and policy in Deng's China*, s. 32

Pokuty se lišily místo od místa, záleželo, zda se jedná o případ z venkova anebo města. Bylo to zapříčiněno tím, že problém přelidnění se týká převážně větších měst, velkoměst. Druhé dítě, mimo venkov, si v podstatě mohli dovolit pouze opravdu majetní manželé, jelikož na druhé dítě již nedostávaly rodiny žádné příspěvky, nemělo ze zákona nárok na potřebné doklady ani lékařskou péči. Druhé dítě oficiálně tedy ani neexistovalo. I v případě neuhrazení pokuty byla žena bez ohledu na stupeň těhotenství nucena podstoupit potrat. Mužů se týkala v mnoha případech nedobrovolná sterilizace. Ještě do dnešních dní lze nalézt, především na venkovských staveních, hesla typu „dům bude zbořen, kráva odvedena, nebude-li výzva potratu vyslyšena“ či „chovejte méně děťátek, zato více prasátek“. Jakožto propagace této politiky sloužily také billboardy či letáky, na kterých je zobrazena ideální rodina – rodiče a jeden potomek. Pro příklad lze uvést i pokutu pro slavného čínského fotbalistu Chao Chaj – Tunga, s příjmy v přepočtu až 12 milionů korun, který musel za druhé dítě zaplatit v přepočtu 120 tisíc korun.

Obrázek 4: Billboard propagující politiku jednoho dítěte

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zahranicni&foto1=SKR446eec_china.jpg

Nucené potraty či sterilizace podtrhávaly v nelidském chování taktéž obnovené tradice, které díky zákonu začaly ožívat, a to ve vztahu s prvorozenou dcerou. Rodiče byli nuceni nejen ze společenských důvodů dceru sprovodit ze světa.

Tento fakt zapříčinil značný problém, a to nedostatek žen, životních partnerek, pro muže a tedy nemožnost založit novou rodinu. Stav je takový, že na 100 žen, připadá přibližně 118,6 muže.⁴³

Obrázek 5: Dva rodiče, jedno dítě. Ideální čínská rodina

Zdroj: http://www.worldcrunch.com/culture-society/time-to-abolish-china-s-one-child-policy/c3s5251/#.VPmaJPmG_2E

Uvolnění politiky a současný stav

Z výše uvedeného je patrné, že postupem času nastává situace, kdy je v Číně veliká převaha mužů nad ženami, což vede k potřebě razantního uvolnění politiky jednoho dítěte. Mezi lety 1980 – 2000 bylo zabráněno, díky vynuceným potratům, více než 250 milionům porodů. Mezi 1979 – 2011 se toto číslo vyšplhalo až na 400 milionů potratů.⁴⁴ Sterilizací bylo provedeno cca na 200 milionů. V roce 2012 bylo mužů ve věku 20 – 45 dokonce o 20 milionů více, než žen a celkově lidé starší 60 let tvořili 12,5% z celkového obyvatelstva. Se stárnutím obyvatel roste problém s pracovní silou.

⁴³ BALCAR, Ladislav. *Čína: politika jednoho dítěte*. Literární noviny [online]

⁴⁴ BBC News. *China steps up 'one child' policy* [online]

Například roku 2012 znázorňují údaje z Národního statistického úřadu fakt, že velikost aktivní populace (tedy obyvatel v produktivním věku 15 – 59 let) poklesla o 3,45 milionů na celkových 937 milionů obyvatel.

Tento propad se považuje za největší v čínské historii.⁴⁵ Lidé v produktivním věku nejsou, a tak v této souvislosti roste cena za zaměstnance společně s výší mezd. Z těchto se důvodů se roku 2011, posléze spíše roku 2012 rozhodlo povolit rodinám v několika oblastech mít děti dvě. Postupem času se toto uvolnění šíří i do ostatních oblastí země. Růst platů činil roku 2000 ve výrobě průměrně půl dolaru za hodinu, od roku 2012 suma se začíná zvyšovat od 3,5 dolaru na hodinu.⁴⁶

Právě tento stav vede k tomu, že se začíná přesouvat výroba také do sousedních zemí s levnější pracovní silou. Pozitivem ovšem zůstává pokles chudoby. Rapidně se zmenšilo procento obyvatel žijící pod její hranicí.

Jeden nejmenovaný čínský student prohlásil k politice jednoho dítěte: *„Kdyby totiž neexistovala žádná kontrola a každý mohl mít děti, kolik chce, bylo by nás několik násobně více a země by se neuživila. Navíc vy na Západě nás kritizujete, ale ve skutečnosti jste rádi, že Číňané nezaplaví svět.“*⁴⁷

Dalším ohniskem problémů politiky týkající se rodin a především dětí je vážná situace v zemi, a to únosy dětí. Každoročně jich zmizí více než 10 tisíc, například na prodej do zahraničí, k adopci či slouží jako levné pracovní síly. Smutným faktem na této situaci bývá to, že se jedná o prodej „nechtěných“ dětí samotnými rodiči. Průměrně lze za chlapce získat kolem 18 tisíc korun, za dívku podstatně méně.

Dle dostupných údajů žilo v Číně roku 2014 cca 1,335 mld. lidí, z toho nejvíce obyvatel ve věku 25 – 54 let. Nejméně starších 65 let. Roční přírůstek činí 0,44% a porodnost byla zjištěna 12,17 porodů na 1000 obyvatel.⁴⁸

Pokud by nebyla zavedena politika plánovaného rodičovství, obyvatel Číny by bylo až kolem 2 miliard.

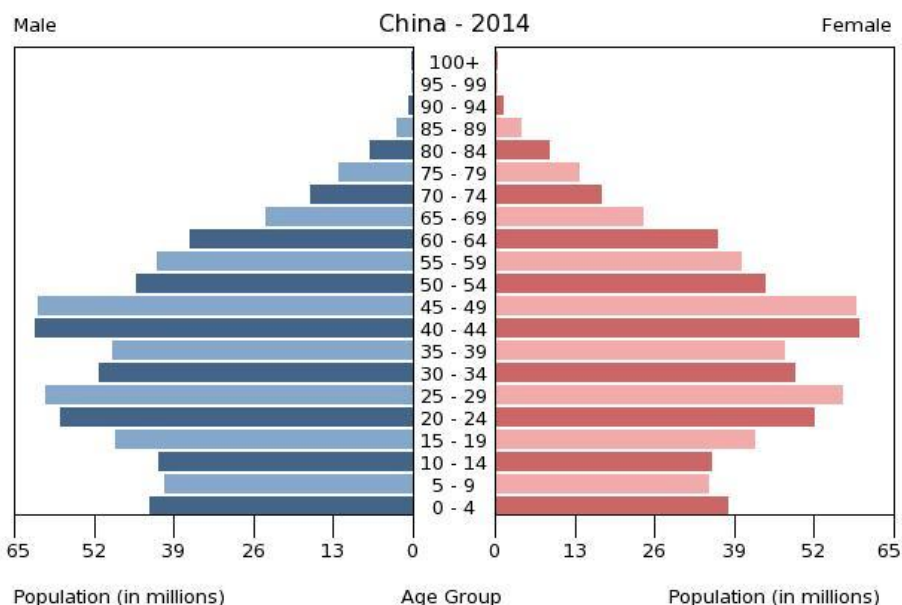
⁴⁵ South China Morning Post. *About time China grew out of the one-child policy* [online].

⁴⁶ MIKOLÁŠ, Robert. *Čínská politika jednoho dítěte spěje ke konci*. Rozvojovka [online].

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ Central Intelligence Agency. *The World Factbook* [online].

Graf 2: Populační pyramida čínského obyvatelstva z r. 2014

Zdroj: Central Intelligence Agency: The World Factbook

Čína se řadí na první příčku nejlidnatějších států světa. Situace se ovšem může během několika let změnit, právě z důvodů politiky jednoho dítěte. Při poklesu porodů a snížení populačního růstu se vedou odhady, že Čína bude do roku 2025 sesazena a na první post se dostane Indie, která je v současné době těsně za Čínou.⁴⁹

Problémem současné generace je i tzv. 4 – 2 – 1 problém. Spočívá v tom, když mají dvě generace po sobě pouze jediné dítě, tak to je nuceno postarat se jak o rodiče, tak i prarodiče. Bohužel to vždy nejde, a tak jsou často předcházející generace odsouzeny k životu v bídě.

Politika jednoho dítěte populační růst tedy skutečně zpomalila, dosáhla jednoho z cílů. Podařilo se snížit porodnost a udržovat ji pod kontrolou, v relativní rovnováze. Odborníci i někteří vědci se domnívají, že je čas na změnu, avšak zůstává otázkou, co by s sebou přineslo zrušení všech nařízení týkajících se této oblasti.

⁴⁹ United States Census Bureau. *China's Population to Peak at 1.4 Billion Around 2026* [online].

3.4 Čínská jména a příjmení

V naší kultuře není většinou složité rozpoznat, jaké jméno je dívčí či chlapecké a co z uvedeného je příjmení. Nepřijde nám to příliš obtížné, avšak v Číně je tomu rozdílně. Alespoň pro nás Evropany. Většinou netušíme, zda se jedná o ženu nebo muže a navíc, jak rozlišit jméno od příjmení. Toto rozezná spíše jen opravdu rodilý Číňan díky znalosti významu znaků. Někdy má ovšem problém i on. Příjmení v Číně jsou dosti zajímavým tématem spojeným s rodinou, jelikož v Číně nepoužívají mnoho příjmení, jak jsme tomu navyklí my. Především s uvědoměním, kolik žije v Číně obyvatel a kolik příjmení používají. V nejlidnatější zemi světa totiž používají pouze stovku příjmení, z celkového počtu kolem 3 tisíc, což zajisté může vést ke značným zmatkům například na úřadech. Nejpopulárnějších 5 příjmení je: *Li, Wang, Zhang, Liu, Chen*, z nichž tři první uvedené jsou současně nejčastějšími příjmeními na celém světě.⁵⁰ Někdy je však některé z těchto pěti příjmení použito také jako jméno.

Číňané prvním, jednoslabičným, slovem uvádějí příjmení, následující spíše dvojslabičná část je samotné jméno. Delší jména lidé mají také, buď jako přežitek z dřívější doby anebo se vyskytuje u lidí z různých etnických menšin. Doposud nejdelší zaznamenané jméno čítalo třináct znaků, jednalo se o příslušníka některé menšiny.

Rodiče dávají dětem i jména vzniklá spojením znaků vyjadřujících různé vlastnosti. Neobvyklá nejsou ani jména reflektující historické či aktuální události. Není nezvyklé, že například dívka má část chlapeckého jména, příliš to nerozlišují, jako je tomu u nás na západě. Občas je také první znak jména zděděný od starších generací a pro rodinu vyjadřuje specifický význam.

Nová doba s sebou také přinesla nová jména, rodiče začali dávat dětem jména i po vzoru západu, nejčastěji ta anglická. Přezdívky či právě anglická jména si v Číně vybírají i například samotní studenti ve škole anebo jim ho vymyslí učitel angličtiny. Mladí lidé je používají k představení, na sociálních sítích apod. Jejich původní pravé jméno mnohdy ani kamarádi neznají, jelikož se za něj jedinec kupříkladu stydí a používá již zásadně jméno anglické.

---

⁵⁰ Sinosplice. *The Top 100 Chinese Surnames*. [online].

S převzetím příjmení je to podobné jako to známe my. Po svatbě si žena buď nechá své příjmení anebo převezme manželovo. Děti získají příjmení spíše po otci, existují výjimky, kdy po matce, například pokud se jedná o bohatou rodinu právě ze strany matky.⁵¹

Tabulka 1: 10 nejčtenějších čínských příjmení

1.	李	Lǐ
2.	王	Wáng
3.	张	Zhāng
4.	刘	Liú
5.	陈	Chén
6.	杨	Yáng
7.	赵	Zhào
8.	黄	Huáng
9.	周	Zhōu
10.	吴	Wú

Zdroj: <http://www.sinosplice.com/learn-chinese/chinese-vocabulary-lists/the-top-100-chinese-surnames>

Historie jmen

Vlastní jméno jedince bylo v historii poměrně často měněno v souvislosti s věkem. Po narození dostalo dítě tzv. dětské jméno, které většinou nebylo moc hezké či kladné, jelikož Číňané věřili, že takové jméno by přilákalo zlé duchy, a tak toto jméno nebylo příliš lichotivé.

⁵¹ DOKOUPIL, Michal. *Jak se orientovat v čínských jménech* [online].

Ve věku kolem 15 let, kdy byla zahájena studia, vybral učitel za pomoci otce vhodné jméno pro žáka, aby odpovídalo jeho zájmům a zaměření. Svým jménem tak uznával žák svou podřazenost a naopak učitel k němu vyjadřoval úctu.

S dosažením patřičného věku možného k uzavření sňatku, u mužů kolem 20 let, u žen 15, se jméno změnilo na tzv. zdvořilostní jméno, kterým jedince oslovovali vrstevníci. Pouze starší osoby mohli jedince oslovovat jeho pravým osobním jménem, od ostatních to bylo považováno za nezdvořilé. Tato jména se ovšem od roku 1919 přestala používat.

Významná osoba, zasloužilý aristokrat či generál po smrti často získali čestné, tzv. posmrtné jméno. Po smrti panovníka mu bylo přiděleno tzv. chrámové jméno, používané kupříkladu při ceremoniálech či jiných oslavách.⁵²

---

⁵² KAMENAROVIC, Ivan P. *Klasická Čína*, s. 206 - 207

4 Praktická část

Tato druhá část mé bakalářské práce se zabývá hodnocením a rozbořením odpovědí na několik otázek, které byly směřovány pro obyvatele Číny, ale i pro Číňany žijící jinde ve světě, samozřejmě i zde v ČR. Bylo dotázáno také několik českých studentů, aby se dalo provést srovnání. Na konci práce jsou v příloze uvedeny mnou položené dotazy.

4.1 Analýza šetření

Za pomoci dnešní moderní doby nebyl problém zkontaktovat se přímo s několika čínskými občany, na které jsem získala kontakt přes známé, kteří Čínu sami navštívili, anebo jsem ke spojení přišla přes oslovené studenty z Číny, kteří pohotově zaslali dotazy dále svým známým. Z mého pobytu v Číně znám také několik osob, kteří mi byli cennými rádci.

Otázky, sepsané v českém jazyce, jsem přeložila do jazyka anglického pro respondenty v Číně. Zde v České republice jsem se s několika informátory přímo sešla a na dotazy získala odpovědi formou rozhovorů vedených v češtině. Některým Číňanům zde v ČR jsem otázky zaslala pomocí sociální sítě. Většinou respondentů v Číně jsem otázky zaslala, s jednou studentkou jsme se spojily telefonicky přes aplikaci Skype.

Pro srovnání jsem se dotázala na několik dotazů také mých českých přátel zde v Praze, abych mohla shrnout názory a postoje.

Všichni čínští informátoři v ČR, ale také v Číně byly velice ochotni mi na vše odpovědět, nebyl žádný problém s komunikací. Rozhovory jsem nenahrávala, i přes veškerou ochotu všech zúčastněných, považují svoji češtinu za špatnou, a tak jsem si z rozhovorů vše podstatné ihned zaznamenala.

Především studenti v Číně byli překvapeni a zároveň potěšeni, že jsem se s nimi zkontaktovala a projevila zájem o jejich kulturu, jejich politiku a celkově jejich život.

4.2 Informátoři z Číny

V následující tabulce jsou základní údaje o jednotlivých osobách z Číny, oslovených ke spolupráci na mém výzkumu.

Tabulka 2: Seznam informátorů z Číny

Jméno	Věk	Místo narození	Současné bydliště
Liu Yan	20 let	An – chuej, Čína	Šen – čen, Čína
Manyi Yau	22 let	Šen – čen, Čína	USA
Sunny Su	24 let	Chuang – šan, Čína	Anglie
Shirley	25 let	Šen – čen, Čína	Melbourne, Austrálie
Lei Zuo	19 let	Peking, Čína	Peking, Čína
Gu Steve	20 let	An – chuej, Čína	USA
Wang Li	24 let	Čchi – čchi – cha – er, Čína	Šen – čen, Čína
Carl Gu	36 let	Čchung – čching, Čína	Čchung – čching, Čína

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výše uvedené tabulce jsou osoby, se kterými jsem si dopisovala přes internet a i kvůli časovému posunu v jejich zemích, byla komunikace poměrně zdlouhavá, i přes to jsem získala odpovědi 4 osob žijících stále přímo v Číně a 4 osob pocházejících z Číny a v současné době pobývajících mimo zemi, zejména kvůli studiu v zahraničí.

4.2.1 Seznámení s informátory

Pro seznámení čtenáře s informátory zde uvádím stručné biogramy, především na základě otázky jejich bydliště, sourozenců a plánování dětí:

Liu Yan pochází z města An – chuej, na východě Číny. Do svého jednoho roku žila i s prarodiči v An – chuej, poté se přestěhovala pouze s rodiči na jih Číny, přesněji do Šen – čenu. Nemá žádného sourozence a sama do budoucna plánuje mít dvě děti. Nyní ještě studuje.

Manyi Yau je studentka pocházející z města Šen- čen, v současné době ale studující ve Spojených státech, kde žije na koleji. Rodiče jsou stále v Číně. Stejně jako většina jejich vrstevníků sourozence nemá, i když se její matka o druhé dítě pokoušela, plány jim nevyšly. Taktéž by ale do budoucna děti chtěla

Sunny Su, další studentka žijící mimo Čínu, přesněji studující v Anglii. Narodila se v provincii An – chuej, ve městě Chuang – šan, kde bydlela s rodiči, prarodiče u nich pobývali pouze občasně a ne nastálo. Sourozence nemá a po studiích by si přála ideálně dvě děti.

Shirley je opět jedináček z města Šen- čen, v současné době s rodiči žije v Melbourne, v Austrálii. V dětství pobývala nějaký čas u prarodičů v Nankingu, poté se vrátila za rodiči do Šen – čenu, odkud se přesunuli do Austrálie. Děti zatím nemá a ani stále neví, zda nějaké chce.

Lei Zuo, nejmladší dotázaný student z Pekingu, bez sourozenců. Než šel na základní školu, žil i s prarodiči, nyní pouze s rodiči na okraji Pekingu. Děti jednou určitě plánuje.

Gu Steve je kamarádem Liu Yan, taktéž pochází z An – chuej, ovšem nyní bydlí s rodiči ve Spojených státech. Sourozenec mu prý nechybí a ani v budoucnu nechce velkou rodinu.

Wang Li, student s velice častým čínským jménem, je jedináčkem z města Čchi – čchi – cha – er, kde žil do svých 4 let pouze s prarodiči, jelikož jeho rodiče pracovali v Šen – čenu. Poté se přestěhoval za nimi, kde žili pár let i s rodinou jeho tety. Nyní se teta s rodinou již odstěhovala. Wang je jediným dotázaným, který ani neuvažuje o svatbě či dětech. Uznává, že se to jednoho dne může změnit, ale v současné chvíli nechce.

Carl Gu, manažer z města Čchung – čching, kde se narodil a stále ve městě bydlí. Nyní už má rodinu, přesněji jedno dítě, ale nevyklučuje do budoucna mít druhé. Sám, jako jediný z mých informátorů, má dva starší bratry.

4.2.2 Politika jednoho dítěte očima samotných Číňanů

Jak je již patrné z několika málo informací o mnou dotázaných osobách, politika jednoho dítěte je vážně zásadním faktem při rozhodování mít či nemít druhé dítě. Z mých 8 dotázaných informátorů má sourozence pouze nejstarší, 36 letý manažer, jehož sourozenci, stejně jako on, jsou narozeni ještě před zavedením této politiky.

Na můj dotaz týkající se politiky jednoho dítěte, zda na to nahlízejí moji informátoři pozitivně či negativně, se všichni shodli, že pozitivně. Několik negativ v tom vidí ovšem všichni, ale obecně je to vnímáno pozitivně, jakožto nezbytný zásah státu pro regulaci populace.

„Je to rozhodně efektivní politika na zpomalení populačního růstu. Určitě to uvolňuje i napětí na omezených zdrojích a dalších sociálních otázkách, jako například zdravotní péče anebo nezaměstnanost. Z toho plyne zlepšení životní úrovně a pomáhá to rozvíjet ekonomickou sféru. Přesto to má i negativní vliv na strukturu obyvatelstva, zejména problém 4 – 2 – 1⁵³. I když s touto politikou souhlasím, je třeba provést změny, aby se snížil tlak na budoucí generace.“, toto je názor studentky Sunny Su.

Student Wang Li reagoval takto: *„Politika jednoho dítěte je podle mě jedinou efektivní cestou jak kontrolovat nadměrný růst populace v Číně. Je to zapříčiněno dřívější politikou v ČLR, kdy vybízela rodiny, mít více dětí, což vedlo k přelidnění. Ze stejného důvodu považuji politiku jednoho dítěte jako jakési pasivní opatření k nápravě. Vidím to pozitivně.“*

Shirley v této politice spatřuje vedle řady pozitiv negativa vztahující se k psychice samotných dětí, kdy jsou leckdy brány jako nechtěné, jako další je pocit nejistoty a nárůst násilí, především na dětech.

Nesetkala jsem se ani u jedné z osmi odpovědí s názorem, že by byl někdo proti. Vnímají většinou problémy s tím spojené, jako jsou například únosy dětí anebo nucené

---

⁵³ Tzv. problém 4 – 2 – 1, je fenomén dnešní doby, kdy se předpokládá, že se potomek postará nejen o své 2 rodiče, ale také o všechny 4 prarodiče.

potraty i ve vysokém stupni těhotenství. V globálním měřítku vidí přelidnění jako zásadní problém jejich země, a tak i oni sami chtějí spíše jedno, maximálně dvě děti, nikdo neuvažuje mít velikou a početnou rodinu, jako tomu bylo dříve. Politiku jednoho dítěte chtějí zachovat, ale povětšinou by uvítali změny, právě například v otázce potratů.

Dále mě v souvislosti s touto politikou zajímalo, zda znají nějaké případy, kdy rodina musela za druhé dítě zaplatit popřípadě se dítěte úplně vzdát. Téměř všichni nějaké případy znají, ať již ze své rodiny anebo od přátel.

Liu Yan mi odepsala, že takových případů zná hodně, kdy musela rodina zaplatit velikou pokutu. Záleží to na ročním příjmu rodiny, a tak bohatší rodiny platí za druhé dítě více, protože si to mohou dovolit. Zná také pár případů, kdy se rodina druhého dítěte musela vzdát, ne z důvodu zásahu státu, ale z nedostatku financí.

Matka Manyi Yau chtěla dát dceři mladšího bratříčka, ale nakonec to vzdala. Teď je již doba lepší, politika se uvolňuje, a tak můžou mít manželé i dvě děti, ovšem pouze pokud oba jsou jedináčci anebo se jim první narodí dcera.

Politika se sice uvolňuje, ale stále je to otázkou peněz, kolik si rodina může dovolit zaplatit za další dítě. Sunny Su srovnala město a vesnici. V městských oblastech druhé dítě spíše nechťejí, zatímco na venkově by dětí více chtěli. Bohužel ale nakonec rozhoduje finanční situace rodiny a díky tomu jim druhé dítě povoleno většinou opravdu není.

Setkala jsem se i s názorem, od Carla Gu, že také zná několik případů, ale nepřijde mu to hezké, uznává, že na to může jiná kultura nahlížet opačně než oni, chápe, že se někomu nemusí zamlouvat takto striktní nařízení.

Zajímal mě také názor na to, zda si myslí, že by politika jednoho dítěte ovlivňovala emigraci z Číny do zahraničí. Jak je všeobecně známo, Čína se řadí na přední příčky největších státních ekonomik světa. Jejich rozvoj hospodářství a především například techniky pocítujeme my všichni, v Evropě, ale i všude jinde ve světě. Samotná Čína se stala zemí, kam mnoho lidí přichází za prací. Emigrace z Číny je taktéž patrná. Lidé odchází z Číny kvůli studiu, za vidinou lepších pracovních i životních podmínek.

Všech 8 informátorů se shodlo, že politiku jednoho dítěte nevidí jako příčinu odchodu lidí z Číny.

Sunny se domnívá, že je možné, že si to mnoho lidí může myslet, že tato politika ovlivňuje odchod do zahraničí, ale dodává: „*Ti, co by z Číny chtěli emigrovat, jsou většinou bohatí, a tak pro ně stejně není problém za druhé dítě zaplatit. Takže to velký vliv na emigraci určitě nemá.*“

Zajímavý názor má i Wang Li. Jeho názor je stejný jako většiny ostatních, podle něj tato politika nezapřičiňuje výrazný důvod k odchodu. Větší důvod k odchodu však spatřuje v hospodářském a ekonomickém rozvoji Číny, který dává více možností do ciziny vycestovat.

Co se týká rozhodování k odchodu u mladých lidí, záleží jim hodně na tom, zda mají sourozence a zda by bylo po jejich případném odchodu postaráno o jejich rodiče. Celkově ale politika jednoho dítěte hraje mnohem menší roli v čínské emigraci, hlavně ve srovnání s ekonomickými faktory.

Jediný Carl Gu přiznává, že je možné vidět za jedním z důvodů emigrace z Číny tuto politiku, ale jak dodává: „*Každá politika vždy musí obětovat zájmy několika lidí. S tím musíme žít.*“

Číňané v ČR

V České republice žije, podle posledních údajů Českého statistického úřadu z konce roku 2012, necelých 6 tisíc Číňanů. Počet rok od roku roste, i přes to se Číňané zatím neřadí k nejpočetnějším menšinám v ČR. V ČR jsou převážně kvůli pracovním příležitostem, ale také za studiem.

Kontakty na zde žijící Číňany jsem získala zásluhou známostí, jelikož osobně několik Číňanů znám. Dále jsem našla na internetu mnoho kontaktů na čínské komunity a sdružení, od některých jsem dostala kladné odpovědi se zájmem vyhovět mi a odpovědět na dotazy.

Setkala jsem se českou studentkou působící v jednom z největších internetových portálů zaměřujících se na asijskou kulturu, film a hudbu, která byla velice ochotná poskytnout mi několik kontaktů na mladé Číňany zde v Praze.

Tabulka 3: Seznam informátorů žijících v ČR

Jméno	Věk	Místo narození	Současné bydliště
Chen Pei Jie	25 let	Šanghaj, Čína	Praha, Česká republika
Kevin Lei	25 let	Peking, Čína	Praha, Česká republika
Tano Tan	26 let	San – Ming, Čína	Praha, Česká republika
Šaumín Wang	27 let	Šanghaj, Čína	Praha, Česká republika
Qin Fei	30 let	Sin – siang, Čína	Beroun, Česká republika
Wang Yu Rong	60 let	Liao – Nin, Čína	Praha, Česká republika
Huang Hai	60 let	Peking, Čína	Praha, Česká republika

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky jsem měla schůzku s Chenem a Kevinem. Oba velice sympatičtí studenti mi sdělili své názory na mnou kladené otázky. Jelikož jejich čeština není dle jejich slov na výborné úrovni, rozhovory jsem nenahrávala, pouze si dělala poznámky.

Chen Pei Jie, 25 let starý student žijící v Praze se narodil nedaleko Šanghaje, kde i několik let s rodiči a staršími sourozenci bydlel. Jeho rodiče za druhé a třetí dítě platit nemuseli, jelikož se jeho starší sourozenci nenarodili v Číně. Toto je velice zajímavý fakt, který se s politikou jednoho dítěte váže, a to situace, kdy se druhé či další dítě narodí mimo Čínu, neplatí se žádná pokuta.

Pokuta se neplatí ani v případě, kdy by matka odjela porodit do sousední země či kamkoliv jinam do ciziny a s dítětem se vrátila, pokutu nezaplatí. I když je to možné, v Číně to není tolik běžné, jelikož k tomu většina rodin nemá finance. Je to ovšem překvapující, že striktní politika jednoho dítěte toto dovoluje.

Tuto možnost, mít druhé dítě, jsem se dozvěděla poprvé až právě od Chena, jelikož ani nikde v literatuře se tato možnost nepřipouští. Stejně tak tomu je i v případech, kdy se do Číny vrátí rodina například po letech s více než jedním dítětem, pokutu platit nemusí.

Kevin Lei, stejně starý kamarád Chena, pochází z Pekingu, hlavního města Číny, do Prahy se dostal s rodiči před méně než 10 lety, stejně jako rodina Chena. Sourozence nemá a ani mu dle svých slov nikdo nechybí, má hodně přátel v Číně a nyní už i tady.

Chen, jako doplnění otázky na téma pokut za druhé dítě, dále připomněl i případ čínského režiséra, o kterém informovala dokonce i česká média. Slavný čínský režisér několik let tajil své tři děti, přiznal se až ke konci roku 2013. V tomto případě, kdy děti zatajil, pokutu zaplatit musel.

Chen Pei Jie se do České republiky dostal s rodiči, bez sourozenců, jeho otec následoval svého bratra, který zde již několik let podnikal. Jeho otec je ze šesti dětí, matka z pěti.

I sám Chen, který je na dnešní dobu z poměrně početné rodiny říká, že by v budoucnu chtěl 4- 5 dětí. Jeho blízkou rodinu striktní politika příliš nezasáhla. Naproti tomu Kevinovi rodiče se museli druhého dítěte vzdát, finanční situace jim to nedovolila. Proto ani on zatím neplánuje žádné děti.

Jediný případ, o kterém zmínil Chen, týkající se právě problematiky jednoho dítěte, se stal jeho tetě. Jednoho dne, přibližně před 20 lety, našla u svých dveří miminko jen v dece, s lístečkem, kde bylo jméno a datum narození holčičky. Chenova teta si holčičku osvojila a vychovává jí do dnes. K tomuto ještě Kevin dodal, že situace se v dnešní době zlepšuje, ale dříve si vzpomíná, že především mnoho novorozených holčiček bylo nalezeno na skládkách, v odpadkových koších apod. Situace byla opravdu vážná, v dnešní době se díky uvolnění politiky stav zlepšuje. V této souvislosti jsem se kluků zeptala i na tzv. babyboxy⁵⁴, zda v Číně jsou či ne a jejich odpověď zněla, že v Číně je to zatím zakázané.

---

⁵⁴ Babybox – místo, kam mohou matky anonymně odložit své především novorozené dítě, v ČR od června 2005.

Další kontakty jsem získala na tři mladé kluky, taktéž pocházející z Číny, se kterými jsem si dopisovala přes sociální síť. Nabídla jsem jim i možnost dopisování si v angličtině, ale byli pro češtinu, jelikož i přes to, že jí neumí příliš dobře a plyně se nedomluví, považují za nezbytnost mluvit česky, když v České republice bydlí.

Tano Tan pochází ze San – Mingu, kde vyrůstal pouze s matkou. Když mu bylo 13 let, přišel s ní i dalšími příbuznými sem do Prahy, kde začal chodit do školy. V Praze je tedy již 13 let, i přes to má problémy s psaním v českém jazyce. Neměla jsem však problém porozumět, co má na mysli.

Má velice smysluplné názory, které dle mého názoru nutí až k zamyšlení. Tano je zatím svobodný, ale na dotaz, zda by chtěl mít v budoucnu děti, odpověděl, že si myslí, že založit rodinu a mít děti je dokonáním života. Ohledně rodiny a budoucího života zatím neví, zda zůstane v České republice anebo se vrátí do Číny, záleží prý, kde najde svoji lásku. Pravidelně se však do své rodné země vrací, každý rok jezdí navštívit příbuzné a kamarády.

Velmi se mi líbí jeho zhodnocení politiky jednoho dítěte. Uvedl, že pro starší lidi a celkově lidi na vesnici je politika jednoho dítěte spíše negativní. Starší lidé mají stále zakořeněné názory a představy z tradiční Číny, z časů před zlomovou Kulturní revolucí, a proto chtějí více a více dětí. Děti totiž musí rodiče zajistit ve stáří, musí jim například platit i pojištění. Stát přispívá velice málo, a tak chtějí více dětí, aby se ve stáří měli lépe, aby se o ně staralo více dětí. Mladí lidé dnes vidí pouze kariéru, jsou unavení z práce, chtějí více volného času a lepší životní podmínky. Proto rodinu a děti odsouvají na později. Pozitivně v tom Tan vidí rychlý rozvoj Číny, zlepšení životních podmínek i nové a moderní smýšlení obyvatelstva.

Tan si ani nemyslí, že by tato politika byla důvodem odchodu ze země, vidí problém v identitě. Číňané si dle jeho slov myslí, že být Američanem je lepší, a proto tam mnoho lidí odchází. Mají tam pocit bezpečí a ochrany.

Šaumín Wang se do České republiky dostal, když mu bylo 10 let. Předtím bydlel s rodiči v Německu, odkud z jeho rodné Šanghaje přišli. Nyní žije i studuje zde v Praze. Zatím se v Čechách vidí i do budoucna, ale připouští i možnost vrátit se za prací do Číny.

Politiku jednoho dítěte vidí z rodinného úhlu negativně, z globálního pozitivně. Přirovnává to k tomu, když Spojené státy americké kritizovaly Čínu za to, že omezují cestování svých obyvatel po světě. Na tuto kritiku Čína reagovala tak, že zjednodušila získání víz do USA, což vedlo k odchodu několika desítek tisíc Číňanů právě do Spojených států. Kvůli tomuto přílivu vzaly Spojené státy americké svou kritiku a tvrzení zpět.

Jelikož je Šaumín v České republice poměrně dlouho, dokázal by prý napsat klidně i esej o rozdílech mezi čínskou a českou rodinou. Čínské rodiny v minulosti byly početné, hodně dětí, žilo se pohromadě, oproti tomu má dnes rodina sotva jedno dítě, žijí ve spěchu a spíše i daleko od rodičů. U nás si nemyslí, že by byly takto výrazné rozdíly, jak to bylo dříve a dnes. Uspěchaná moderní doba je ovšem všude na světě, a tak dnešní rodiny nemívají tolik dětí jako dříve, ale rozdíly nejsou tak znatelné jako právě v Číně. Odlišnosti vidí například v tom, že v čínské rodině jsou si bližší, více dbají na dobrých rodinných vztazích, děti chovají úctu ke starším, starají se o ně i se častěji navštěvují. Kdežto zde v České republice nevidí takovou úctu k rodičům či celkově ke starším. Děti, pokud již nebydlí u rodičů, je moc nenavštěvují, pouze třeba přes svátky anebo z důvodu rodinných oslav. V tomto směru je Čína stále o krok před námi.

Qin Fei, žije v České republice nejkratší dobu a to pouze 5 let. Přišel sem s rodiči z města Sin – Siang v provincii Che – nan, kde žil od svého narození také s prarodiči. Přišel sem především za prací, v Číně již dostudoval medicínu a také školu Kung – fu.⁵⁵ O dětech zatím moc neuvažuje, je jedním z těch, kteří upřednostňují kariéru a uvidí, co časem přijde.

Qin Fei spatřuje striktní politiku ohledně rodiny pozitivně, Čína to opravdu potřebovala a pociťovali to všichni. Když chodil do školy, ve třídě jich bylo 74 a celkově tříd v jednom ročníku 17. Neskutečně mnoho studentů ve škole vedlo i k problémům dostat se na dobrou školu, protože při takto velkém počtu zájemců musel být student opravdu hodně vzdělaný, aby se někam vůbec dostal. Na druhou stranu vnímá politiku jako hodně přísnou, kdy rodina nemůže říct ne, musí poslechnout a popřípadě platit.

---

⁵⁵ Qin Fei je mistrem v bojovém umění Wu – shu, což představuje vojenské umění sebeobrany.

Poslední mnou oslovení informátoři byli rodiče mého kamaráda a spolužáka, **Huangovi** (paní Wang Yu Rong, pan Huang Hai). Z omezených časových důvodů jsem si s Huangovými dopisovala přes internet. Oba dva jsou celé dny v práci, a tak se nám nepodařilo domluvit si osobní schůzku.

Huangovi pochází z Číny, paní z provincie Liao- Ning, ze severovýchodu země a pan Huang přímo z hlavního města, Pekingu. Konkrétně s mým kamarádem jsem rozhovor nedělala, jelikož se narodil již v České republice a o Číně toho dle svých slov moc neví.

Do České republiky se Huangovi vydali před přibližně 24 lety za lepšími životními podmínkami, chtěli změnit styl života a přáli si i lepší vzdělání pro své děti. V té době již měli dceru Xiang, poté se jim zde narodil syn Václav. Měli zde pratetu, která jim pomohla zařídit bydlení, což byl další z důvodů, proč k nám do republiky chtěli emigrovat.

Z odpovědi na mou otázku, kolik mají sourozenců je dosti patrné, jak se situace změnila. Paní Huangová má jednoho staršího bratra, starší sestru a dvě mladší sestry. Pan Huang je také z početnější rodiny, má sestru a dva bratry. Oproti dotázaným studentům z Číny, kteří spíše nemají žádného sourozence, je opět možné srovnat, že dříve opravdu početné rodiny byly běžné, oproti situaci po zavedení regulačního opatření.

Na dotaz ohledně politiky jednoho dítěte, zda to vnímají pozitivně či negativně, se obdobně jako i ostatní informátoři, manželé Huangovi shodli: „*Myslíme si, že to byl nezbytný krok k udržení růstu populace. My to vidíme spíše pozitivně.*“ A jak poté dodali, osobní zkušenosti nemají a neznají ani případ, kdy by rodina musela za druhé dítě zaplatit. V jejich případě, kdyby se do Číny vrátili, pokutu platit nemusí, jednak z důvodu, že se jejich syn Václav narodil mimo Čínu a za druhé, že prvorozená je dcera.

Manželé Huangovi jsem také požádala o srovnání mezi čínskou a českou rodinou (čínským a evropským modelem), jelikož zde již nějaký čas žijí a určitě vnímají anebo alespoň vnímali nějaké rozdíly. „*Tak čínská rodina je spíše tradičnější. Rodina je vždy na prvním místě, děti mají většinou velký respekt vůči rodičům. Otec = hlava rodiny. Ale v dnešní době je Čína ovlivněna západními zvyky a tyto tradice mizí. Zásadní rozdíl je nejspíš v pohledu na vzdělání potomků. Zatímco v české rodině rodiče nelpí tak moc aby jejich potomek šel např. na Vysokou školu, ale v čínské rodině je to pro ně nejdůležitější.*“, toto odpověděli Huangovi.

5 Závěr

Bakalářská práce měla za cíl přiblížit současnou rodinu v Číně a zároveň charakterizovat změny, ke kterým docházelo postupem času. Rodina tvoří neodmyslitelnou součást každé společnosti na světě. V Číně je velmi patrné, že rodina vždy byla a stále je jedním z nejdůležitějších prvků života lidí. Všechny vztahy ve společnosti se odvíjejí právě od těch rodinných, ze kterých je čerpáno do všech ostatních oblastí. Věrnost, oddanost, úcta a mnoho dalšího se nachází téměř v každé rodině a je očekáváno od dětí projevovat lásku k rodičům a náležitě se o ně postarat.

V tomto spatřuji veliký rozdíl oproti modelu rodiny zde v České republice, obecně v Evropě. Vztahy v rodině nejsou v mnoha případech až takto vřelé. Děti ke svým rodičům nechovají takové city, jako děti v Číně. Stejně tak i rodiče neprojevují patřičně svou lásku k dětem.

Cílem teoretické části bylo objasnit vývoj postavení a nahlížení na čínskou rodinu v průběhu času. Tradiční společnost v Číně před vládou Mao Ce – Tunga byla odlišná od té současné, po kruté Kulturní revoluci, která vše změnila a zasáhla do mnoha sfér života lidí. Teoretická část popisuje hlavní změny týkající se rodiny před revolucí a po ní. Změny týkající se výběru partnera, svatby, manželství, rozvodu, ale především změny a inovace v politice, konkrétně zavedení politiky plánovaného rodičovství.

Praktická část měla za cíl zjistit názory a postoje samotných Číňanů. Díky několika rozhovorům uskutečněných osobně či pomocí sociální sítě, je možné vyvodit závěry, jak na situaci v Číně nahlízejí Číňané zde v České republice, stejně tak přímo obyvatelé Číny.

Z celkově 15 oslovených osob mají sourozence pouze 4 osoby, z nichž 3 jsou starší 30 let. Můžeme tedy konstatovat na základě tohoto zjištění, že čínské rodiny se vážně více zamýšlejí nad tím, zda druhé dítě mít, zaplatit za něj, či nikoliv. Samozřejmě záleží na finanční stránce rodiny, jak je již psáno výše.

Z uskutečněných rozhovorů je více než patrné, že si Číňané v České republice, ale i jinde, stojí za názorem, že zavedení politiky jednoho dítěte bylo potřebné a nezbytné. Pokud by se podobná opatření nezavedla, vedlo by to k velikému problému. Všech 15 oslovených vidí spíše pozitiva, než negativa. To potvrzují všichni dotázaní.

Shodují se, že určité změny by současná politika jednoho dítěte již potřebovala. K uvolnění sice dochází, ale problémy s tím spojené hned tak nezmizí.

Zda politika plánovaného rodičovství stojí za odchodem obyvatel do ciziny, je nejasné. Nedá se to přímo potvrdit či vyvrátit, jelikož k tomu neexistují žádné oficiální podklady. Informátoři to spíše jako důvod nevidí, ale nejsou si naprosto jistí, určitá pravděpodobnost tam zajisté je. Pro Číňany zde v České republice to důvod přijet sem nebyl. Většinou z Číny lidé odchází za lepšími životními podmínkami, za lepší prací anebo za příbuznými.

Čínská rodina si do dnešní podoby prošla mnoha změnami, které ji více či méně poznamenaly. Moderní doba ovlivňuje všechny oblasti našich životů a jinak tomu není ani v Číně. Současná čínská rodina je odlišná od té naší, české, avšak nedá se hodnotit, zda lepší či horší. Na to neexistuje jednotný názor, tyto hodnoty se srovnávat nedají. Jediné, co se dá, učit se od sebe navzájem.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Literatura

DILLON, Michael. *Contemporary China: an introduction*. 1st. Pub. London: Routledge, 2009, ISBN 978-0415343190, s. 122.

FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-249-9, s. 35 - 37, s. 449.

GREENHALGH, Susan. *Just one child: science and policy in Deng's China*. Berkeley: University of California Press, 2008. ISBN 9780520253391, s. 31- 32.

CHAN, Alan Kam-leug and TAN, Sor-hoon. *Filial piety in Chinese thought and history*. 2004. ISBN 9780415333658, s. 1

KAMENAROVICĚ, Ivan P. *Klasická Čína*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-397-5, s. 206 - 207

CHENG, Anne. *Dějiny čínského myšlení*. Praha: DrahmaGaia, 2006. ISBN 80-86685-52-7, s. 60.

PALMER, Michael. *Transforming Family Law in Post-Deng China: Marriage, Divorce and Reproduction*. The China Quarterly, 2007. ISBN 978-0-521-71929-2, s. 676., s. 678., s. 682.

ROWE, William T. *China's last empire: the great Qing*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 2009, ISBN 9780674066243, s. 105.

SETTLES, Barbara and SHENG, Xuewen. *The one child policy and its impact on chinese families*, 2008. ISBN 978-1-4614-0266-4, s. 10.

SHENG, Xuewen. *Chinese Families. In Handbook of world families*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 2005. ISBN 9781412975957, s. 114.

YANG, C. *The chinese family in the communist revolution*. Westport: Greenwood Press, 1984. ISBN 978-1258105440, s. 11., s. 18., s. 22., s. 64.

ZÁDRAPA, Lukáš. *Mistr Ceng: Kniha synovské oddanosti*, v LOMOVÁ, Olga. *Ach běda, přeběda!: oplakávání mrtvých ve středověké Číně*. Praha: DharmaGaia, 2004. ISBN 80-86685-41-1, s. 259.

6.2 Internetové zdroje

- BALCAR, Ladislav. *Čína: politika jednoho dítěte*. Literární noviny [online]. 2013 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/civilizace/89-civilizace/15796-ina-politika-jednoho-ditte>
- BBC News. *China steps up 'one child' policy* [online]. 2000 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/941511.stm>
- Central Intelligence Agency. *The World Factbook* [online]. 2013 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>
- Český statistický úřad: *Sňatečnost* [online]. 2011 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>
- DOKOUPIL, Michal. *Jak se orientovat v čínských jménech*. Blog.iDnes.cz [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://michaldokoupil.blog.idnes.cz/c/416361/Jak-se-orientovat-v-cinskych-jmenech.html>
- FOWLER, Aubrey et. al. *Public Policy and the Changing Chinese Family*. In *Contemporary China: The Past and Present as Prologue for the Future*. Journal of Macromarketing [online]. 2010. s. 348.
- HESKETH, Therese Ph.D., WEI XING, Zhu. *BMJ. The one child family policy: the good, the bad, and the ugly* [online]. Červen 1997, s. 314, [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2126838/pdf/9193296.pdf>
- CHENG. *Konfuciova sázka na člověka*. *Global 21* [online]. [cit. 2015-01-28]. Dostupné z: http://global21.cz/vyhybka.php?str=cheng_konfuciova&obor=info
- China Mike. *One child policy*. [online]. 2011 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.china-mike.com/chinese-culture/society/one-child-policy/>
- London Confucius institute for TCM. *China in the Last Century. A humanistic photo exhibition*. [online] 2012 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.ci4tcm.com/events/china-in-the-last-century-a-humanistic-photo-exhibition/>

Marriage Law of the People's Republic of China [online]. 2001 [cit. 2015-01-29].
Článek 32 Zákon Čínské lidové republiky o manželství [online]. 2005 Dostupné z:
http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Law/2007-12/13/content_1384064.htm

MIKOLÁŠ, Robert. *Čínská politika jednoho dítěte spěje ke konci*. Rozvojovka [online]. 2012 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z:
<http://www.rozvojovka.cz/clanky/1286-cinska-politika-jednoho-ditete-speje-ke-konci.htm>

MINISTRY OF COMMERCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA [online]. 2005 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/>

OSTŘÍŽEK, J. *Čína ve dvacátém století do roku 1989*. Mendelova Univerzita Brno [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z:
<https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/index.pl?opora=86>

QUACH, A.S. and ANDERSON, E. A. *Implications of China's Open-Door Policy for Families: A Family Impact Analysis*. Journal of Family Issues [online]. 2008, s. 1090-1094. Dostupné z:
<http://jfi.sagepub.com/content/early/2008/03/26/0192513X08316268>

SHEK. *Chinese Family Research: Puzzles, Progress, Paradigms, and Policy Implications*. Journal of Family Issues [online]. 2006. s. 277.

South China Morning Post. *About time China grew out of the one-child policy* [online]. 2013 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z:
<http://www.scmp.com/news/china/article/1132564/about-time-china-grew-out-one-child-policy>

Čínská encyklopedie: China ABC. *Svatební zvyklosti v Číně*. [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://czech.cri.cn/chinaabc/chapter18/chapter180204.htm>

Internet Archive. *The Cultural Revolution*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z:
<http://web.archive.org/web/20061024102141/www.fortunecity.com/victorian/riley/787//China/Cultural/Cultural.html>

Sinosplice. *The Top 100 Chinese Surnames*. [online]. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.sinosplice.com/learn-chinese/chinese-vocabulary-lists/the-top-100-chinese-surnames>

- United States Census Bureau. *China's Population to Peak at 1.4 Billion Around 2026* [online]. 2009 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.census.gov/newsroom/releases/archives/international_population/cb09-191.html
- University of Delaware - Human Development and Family Studies. *The one child policy and its impact on chinese families* [online]. 2008 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.hdfs.udel.edu/files/pdf/OneChildPolicy.pdf>
- World Marriage Data [online]. 2010. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.un.org/esa/population/publications/WMD2012/MainFrame.html>
- Worldcrunch. *Time To Abolish China's One Child Policy* [online]. 2012 [cit. 2015-03-05] Dostupné z: http://www.worldcrunch.com/culture-society/time-to-abolish-china-s-one-child-policy/c3s5251/#.VPmgLfmG_2F
- Xinhuanet. *Centennial commemorations od 1911 Revolution: family and marriage change* [online]. 2011 [cit. 2015-02-19] Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english2010/photo/2011-10/06/c_131176993_21.htm
- ZDEŇKOVÁ, Veronika. *Kulturní revoluce - proč o ní dodnes Číňané nemluví nahlas?. ČÍNSKY.cz* [online]. 2006 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.cinsky.cz/index.php?page=clanek&id=272&lang=cs>

7 Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázky

Obrázek 1: Čínská rodina u večeře, r. 1953	11
Obrázek 2: Čínská rodina, začátek 20. století.....	12
Obrázek 3: Bohatá čínská rodina na konci 19. století.....	13
Obrázek 4: Billboard propagující politiku jednoho dítěte	26
Obrázek 5: Dva rodiče, jedno dítě. Ideální čínská rodina.....	27

Grafy

Graf 1: Vývoj počtu dětí na jednu ženu	25
Graf 2: Populační pyramida čínského obyvatelstva z r. 2014	29

Tabulky

Tabulka 1: 10 nejčtenějších čínských příjmení.....	31
Tabulka 2: Seznam informátorů z Číny	34
Tabulka 3: Seznam informátorů žijících v ČR	39

8 Přílohy

Dotazy pro informátory v ČR

Níže jsou uvedeny vzorové dotazy položeny Číňanům žijícím v České republice. Toto je základní šablona, podle níž jsem se tázala, otázky byly dále rozvíjeny dle potřeby.

- Odkud pocházíte? (město, vesnice)
- Máte sourozence? Popřípadě kolik.
- Vyrůstal/a jste pouze s rodiči anebo i prarodiči či dalšími příbuznými? A kde/ s kým žiješ teď?
- Co Vás přivedlo do ČR? S rodinou, kvůli studiu, práci...?
- Máte děti? Popř. Plánujete děti?
- Chcete zůstat v ČR anebo se vrátit do Číny?
- Jaký je Váš názor na politiku jednoho dítěte, nahlížíte na to pozitivně anebo vidíte spíše negativa?
- Máte zkušenost anebo víte o nějakém případě, kdy rodina musela za druhé dítě zaplatit pokutu? Popřípadě víte o nějakém případě, kdy se rodina opravdu musela vzdát druhého dítěte?
- Myslte, že tato politika zapříčinila odchod obyvatel z Číny do zahraničí?
- Jaké jsou podle Vás zásadní rozdíly mezi čínským a českým (evropským) modelem rodiny? (rodinné vztahy, výchova dětí apod.).

Dotazy pro informátory v anglickém jazyce

- Where do you come from? (a city, a village)
- Do you have any siblings? (number)
- Have you spent your childhood living only with your parents or have you lived with your grandparents or other relatives aswell? Where/with who do you live now?
- Do you have any kids? (number). / Are you planning to have any kids?
- What is your opinion on one-child policy? Do you perceive it positively or negatively?
- Do you know about any case when a family got fined for their second child? Or do you know about any case when the family had to give up their child?
- Do you think the policy played a role in emmigration of Chinese citizens abroad?